



İSO İKİNCİ 500'DE ZAYIF PERFORMANS

İstanbul Sanayi Odası (İSO), Haziran ayında açıkladığı "İSO Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu-2023" araştırmasının ardından, 500 Büyük şirketlerine nazaran daha küçük ve orta ölçekli kuruluşları kapsayan "İSO Türkiye'nin İkinci 500 Büyük Sanayi Kuruluşu-2023" (İSO İkinci 500) araştırmasının sonuçlarını da açıkladı. ● 5'TE





İSO ikinci 500'de zayıf performans

İstanbul Sanayi Odası (İSO), Haziran ayında açıkladığı "İSO Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu-2023" araştırmasının ardından, 500 Büyük şirketine nazaran daha küçük ve orta ölçekli kuruluşları kapsayan "İSO Türkiye'nin İkinci 500 Büyük Sanayi Kuruluşu-2023" (İSO İkinci 500) araştırmasının sonuçlarını da açıkladı. Türkiye'nin en büyük ikinci 500 şirketinin 2023'te zayıf bir performansa imza attı.

İSO ikinci 500 araştırmasının sonuçlarına göre 2023 yılında İSO İkinci 500'ün üretimden satışları yüzde 42,2 oranında artarak 695 milyar TL'den 988 milyar TL'ye çıktı. İSO'dan yayımlanan bültende 2021 ve 2022 yıllarına göre zayıf bir performansa işaret eden bu artışta yavaşlayan küresel talep, yaşanan deprem felaketi, uzun seçim dönemi ve ardından yeni ekonomi politikaları doğrultusunda uygulanan sıkılaştırma politikalarının belirleyici olduğu belirtildi.

İSO İkinci 500'ün üretimden satışlarındaki değişimler, yıl sonu TÜFE enflasyonundan arındırılarak incelendiğinde; 2023 yılında üretimden satışların yüzde 13,7 oranında gerilediği görüldü. Üretimden satışlar baz alınarak yapılan 2023 yılı İSO İkinci 500 sıralamasına göre Biska Tekstil 2 milyar 958 milyon TL ile ilk sırayı aldı. Onu 2 milyar 949

milyon TL ile Karel Elektronik takip ederken Küçükçalık Tekstil 2 milyar 945 milyon TL ile üçüncü oldu.

2023 yılı İSO İkinci 500 sıralamasına üretimden satışları 2 milyar 958 milyon TL ile 1 milyar 294 milyon TL arasında kalan şirketler girebildi. İSO İkinci 500'ün 2022 yılı listesinde yer alan şirketlerin üretimden satışları ise 2 milyar 54 milyon TL ile 886 milyon TL bandında gerçekleşmişti. 2023 yılında 76 yeni kuruluş İSO İkinci 500 sıralamasında yer alma başarısı gösterdi. 37 kuruluş geçen yıl İSO 500'de iken bu yıl İSO İkinci 500'e geriledi. 387 kuruluş ise son iki yılda da İSO İkinci 500 sıralamasında yer aldı. İSO Yönetim Kurulu Başkanı **Erdal Bahçivan**, İSO İkinci 500 şirketlerinin üretimden satışlarda 2023'te ivme kaybederek enflasyonun altında bir büyüme kaydettiğini belirterek, "Bu şirketlerin ihracatının da bir önceki yıla göre yüzde 6,5 daralması dikkat çekti. Öte yandan, sanayi istihdamının nispeten durağan seyrettiği bir yılda İSO İkinci 500'ün ücretli çalışan sayısındaki yüzde 9,1'lik artış dikkat çekici ve takdire değerdir." ifadelerini kullandı.

Bahçivan, yaptığı yazılı açıklamada, "Türkiye'nin İkinci 500 Büyük Sanayi Kuruluşu" çalışmasının 2023 sonuçlarını değerlendirirken, İSO İkinci 500 kuru-

luşlarının 2023 performansına bakıldığında, dünyada yüksek jeopolitik gerilimler, artan kutuplaşma ve sıkı para politikaları gibi küresel büyümeyi bastırıcı bir dizi gelişmenin etkilerinin görüldüğünü kaydetti. Ülkedeki gelişmelere bakıldığında da 6 Şubat deprem felaketi ve ekonomi politikalarındaki radikal dönüşümün yansımalarının İSO İkinci 500 sonuçlarında etkili olduğunu ifade eden Bahçivan, özellikle ekonomiyi yeniden rasyonel bir zemine çekmeye yönelik politikalar çerçevesinde faizlerin kademeli fakat güçlü bir şekilde yükseltilmesinin doğal olarak sanayinin finansman ve faaliyet koşullarına yansımalarını belirtti.

Bahçivan, İSO İkinci 500'ün ekonomik ve finansal büyüklüklerini değerlendirirken bu gelişmeleri de göz önünde bulundurmakta yarar olduğunu kaydederek, şu ifadeleri kullandı: "Örneğin İSO İkinci 500'ün üretimden satışları 2023'te ivme kaybederek enflasyonun altında bir büyüme kaydederken, bu şirketlerin ihracatının da bir önceki yıla göre yüzde 6,5 daralması dikkat çekti. Öte yandan, sanayi istihdamının nispeten durağan seyrettiği bir yılda İSO İkinci 500'ün ücretli çalışan sayısındaki yüzde 9,1'lik artış dikkat çekici ve takdire değerdir."

+



İMALAT SANAYİSİNDE DARALMA HAZİRANDA DA DEVAM EDİYOR



Zafer ÖZCİVAN

zozcivan@hotmail.com

İmalat **sanayisinde** daralma veya büyüme imalat satın alma yöneticileri ile yapılan bir nevi anket yapılarak belirlenir.

PMI, satın alma yöneticileri endeksi anlamına gelmektedir. İngilizcede Purchasing Manager indeks kelimelerinin baş harflerinden oluşmaktadır.

PMI endeksi, işletmelerin satın alma süreçlerini yöneten yöneticilerin mal ve hizmet

satın alma eğilimlerini gösteren bir çalışmadır. PMI göstergesi ekonomik büyüme hesaplanırken tahminler için kullanılır ve anket şeklinde yapılmaktadır. Ayrıca **PMI endeksi** ülkelerin ekonomik büyüme hesaplanırken kullanılan en önemli öğelerden biridir.

PMI anketi işletmelerde satın alma müdürlerinin, mal ve hizmet satın alma konusunda nasıl davrandıklarını ölçümlemek amacıyla yapılmaktadır. Başka bir ifade ile PMI, **sanayi** sektörünün faaliyet koşullarını ölçümlemek için kullanılan endekstir.

Ankette işletme satın alma müdürlerinin belirli bir periyotta (genelde aylık) mal ve hizmet alımları konusunda ne şekilde davranacakları hakkında sorular mevcuttur. Amaç bu müdürlerin eğilimlerini incelemektir. Bu anketler, güncel, doğru ve genellikle benzersiz aylık ekonomik eğilim göstergeleri sunabilme kapasitesi sayesinde, merkez bankaları yanında, mali piyasalar ve ticari karar vericiler tarafından dünyada en çok takip edilen iş anketi ünvanına sahiptir. **PMI endeksleri**, esas alınan ekonomi ya da sektörün faaliyet koşullarındaki

değişimin nicel büyüklüğünü değil, yönünü göstermesi açısından bir eğilim göstergesi özelliği taşımaktadır.

Endekslerin hesaplanması için şirketlerin satın alma yöneticileri ile düzenlenen ankette, anket katılımcısı firmalara üretim, yeni siparişler, stok düzeyleri, istihdam, tedarikçi performansı ve fiyat trendleri gibi parametrelerin bir önceki dönemde hangi yönde geliştiği (artış/iyileşme ya da düşüş/kötüleşme) ve bir sonraki dönemde nasıl gelişmesinin beklendiği sorulmaktadır.

PMI ölçümleri ülkede **sanayinin** nereye gittiği hakkında bilgi verdiği için **sanayi** üretimi, **sanayi** üretim endeksinin hesaplanması konusunda da kullanılır.

Üretim azalmasının sebeplerini sıralamak gerekirse aşağıdaki gibidir.

- *Ham madde ve ara mal fiyatlarında görülen yükselişler
- *Yurt içinde veya dışında gelişen talep daralması
- *Ülkede görülen ekonomik durgunluk
- *Kredi olanaklarının sınırlı olması
- *Uygulanan ekonomi politikaları şeklinde sayılabilir.

Ülkemizde imalat **sanayisinin** daralmasının en büyük sebebi enflasyonun yüksek seyretmesidir. Çünkü üretim faktörlerinin birleştirilerek ortaya ürün çıkarılması kolay bir işlem değildir. Gelişen teknolojiye ayak uydurabilmek için gerekli olan makine ve teçhizat yatırımının yapılması, uluslararası pazarlarda rekabet ve gelişen teknolojiye uygun ürün üretilmesi, otomasyona hız verilmesi, gerekli olan insan kaynaklarının ve diğer işlemlerin yapılması için AR-GE de-

partmanının önemi tartışılmaz. Yukarıda bahsettiğim gibi yaklaşık üç yıldan bu yana yüksek enflasyonla mücadele ediyoruz ve en bariz şekilde üretim işletmeleri yüksek enflasyondan etkilenmektedir. Sürekli artan hammadde ve yarı mamul fiyatları, maaş ve ücretlerin yüksek olmasına rağmen döviz kurlarının yatay seyretmesi özellikle ihracat yapan işletmeleri son derece zorlamaktadır. Yüksek seyreden maliyetler karşısında satış fiyatlarının döviz kurlarının yatay seyretmesi nedeniyle imalat **sanayi** azalma eğilimindedir. Dolayısıyla ekonomik göstergeler de üretim azlığı nedeniyle olumsuz gelişebilir.

Yerli piyasada çalışan işletmeler için de benzer sebepler geçerli olabilir. Çünkü yükselen üretim maliyetlerini her zaman satış fiyatlarına yansıtmak mümkün değildir. Hiçbir malın fiyatının alıcı veya satıcı beklereyemez. Ancak alıcı ile satıcının ortak noktada buluşması gerekir. Rakiplerin izlediği politikalar, ülkenin ekonomik durumu, hedef kitlenin beklentileri gibi nedenlerle üretici veya satıcı her zaman fiyat artırımına gidemeyebilir.

İmalat **sanayi** satın alma yöneticileri endeksi (PMI) son üç aydan bu yana düşme eğilimi göstermektedir ve haziranda 47,9'a kadar gerilemiştir. Daha da ötesi azalan talep nedeniyle üretim ve siparişler azalmaktadır.

İstanbul Sanayi Odası (İSO) için S&P Global tarafından derlenen imalat PMI, Mayıs'ta kaydedilen 48,4 seviyesinden 47,9'a gerileyerek üst üste üçüncü ayda da eşik değer olan 50'nin altında kaldı. İmalat sektöründe faaliyet koşullarında ılımlı daralma görülse de endeks aralık ayından bu yana en düşük değeri aldı.



M AKALE

ALPAY KAJAN
Ulusal Faktoring A.Ş.

akajan@ulusalfactoring.com



2024 yılının ikinci çeyreğini geride bırakırken...

2024 yılının ikinci çeyreğini geride bıraktık. Ekonomik aktiviteyi takip ettiğimiz öncü gösterge Türkiye İmalat Sanayi PMI (satınalma yöneticileri endeksi) verileri, Bu veri **Istanbul Sanayi Odası** tarafından ve sanayi üretimi endeksinden bir ay kadar daha önce yayımlanıyor. **PMI endeksinde** 50 kritik seviye. Endeksin 50'nin üzerinde olması önceki aya kıyasla iyileşmeye işaret ederken 50'nin altında olması aktivitenin önceki aya göre yavaşladığına işaret ediyor.

Mayıs ayında 48.4 seviyesinde olan endeks haziran ayında 47.9'a geriledi. Yeni siparişlerde düşüş ve üretimde yavaşlama endeksin gerilemesine neden olan temel faktörler olarak gösterildi. Yeni siparişlerdeki düşüşün hem iç hem de dış pazar kaynaklı olması tedirgin edici bir gelişme olarak değerlendirilebilir. İç talebin yavaşladığı bir ortamda ihracata yönelme dezenflasyon sürecinin üretim üzerindeki maliyeti azaltabilirdi.

Bir yandan başta AB ülkeleri olmak üzere ihracat yaptığımız başlıca ülkelerdeki talep zayıflığı, diğer taraftan TL'nin son dönemde reel olarak değer kazanıyor olması ihracatı zorlaştıran faktörler arasında. **ISO Türkiye** İhracat İklimi Endeksi nisan ve mayıs aylarındaki artışlar ile umut vermişti. Haziran ayındaki düşüş ihracat yaptığımız ülkelerde toparlanmanın hızlı olmayacağını gösteriyor. Sektörel PMI verilerini incelediğimizde gıda ürünleri sektörünün 50.8, makine ve metal ürünler sektörünün 50.5 ile büyüme tarafında olduğunu görüyoruz. En çok daralan sektörler 44.1 ile tekstil ürünleri, 45.3 ile kara ve deniz taşıtları, 45.4 ile elektrikli ve elektronik ürünler, 45.6 ile ana metal sanayi.

Üretim tarafında yavaşlama sinyalleri belirginleşirken tüketim tarafındaki gelişmeleri de önemsiyoruz. Son üç ayda perakende satışlar geriliyor. Toptan ticarettede satışlarda aylık %5.1, yıllık %4.6 gerileme var.

Ne olacak bu enflasyon?

Ekonomisi dışa açık çift paralı, dış- borç -kolik ve atalet momentinin etkisinin yüksek olduğu enflasyon hastası bir ülkede sadece teknik çalıştırarak sorunların çözülmesi beklenemez. Haddinden çok fazla politize olduğumuzu düşünüyorum. Ülkemizin



geleceği siyasi cephelerdeki fikir savaşlarına kurban gidiyor. Enflasyon canavarı başımıza durduk yere musallat olmuyor. Sebeplerini biliyor fakat yeterli önlemleri almaya politik kaygılar veya başkaca şeyler izin vermiyor. Temeline yerleştirdiğimiz dinamiklerin patlamasını şaşkınlıkla izliyor, en sevdiğimiz şey olan "maç sonrası kritikleri" yapıyor her konuda ne kadar büyük bir bilgiye sahip olduğumuzu ortaya koyuyoruz. "Ben demiştim" demeye bayılıyoruz. Galip geldiğinde yere göğe sığdıramadığımız Millî takımımızı çok doğal bir sonuç olan mağlup olma durumunda acımasızca eleştiriyoruz. Kolay kazanıyor, kolay kaybediyoruz. Her sosyal olayın iktisadi bir boyutu olduğunu unutuyoruz. Neye ihtiyacımız olduğu bu kadar açık bu derece aşıkarken kabuğumuza çekilmenin, durumu kabullenmenin, yeterince tepki vermemenin sebebini anlamakta açıkçası güçlük çekiyorum. Derdimiz enflasyon değil! Başışıklık sistemimiz zayıf. Bu sebeple enflasyon yapışkan hale geliyor. Çok zarar veriyor. Fiyat mekanizması doğru çalışmıyor. Sonuçlarını yaşıyoruz ve bir süre daha yaşayacağız. Sanıyorum beklenen şey talebin kısılarak arz üzerinde fiyat baskısı oluşturulması. Talep daralmasının şirketlerimizin sürdürülebilir gelişimine nasıl etki edeceğini göreceğiz.

Global görünüm...

Birçok ülkede görülen siyaset cephesinin toplum üzerindeki şaşırtıcı tuhafıkları, gerginleşmiş olan global ortamda başta Avrupa bloku olmak üzere birçok ülkede "aşırı sağ" denen tutumu ön plana çıkarıyor. Buna sığınmacı sorunları ve devam etmekte olan savaşların yayılma endişesi, özellikle gelir adaletsizliğine toplum refleksi sebebiyet vermiştir diyebiliriz. Güçlü ekonomik yapısının önüne tehdit istemeyen gelişmiş ülkeler önlemlerinin dozunu artırıyor. Her an bir yerde sorun çıkıyor, savaş dalgaları alevleniyor, bunlara ek olarak bu yıl dünyanın dört büyük ekonomisinden birisi olan Euro Bölgesi durgunlukla savaşıyor, diğeri olan Çin eski imesini kaybetmiş durumda devam ediyor, Japonya uzun süredir devam eden durgunluktan çıkma yolunda son derecede zayıf sinyaller veriyor.

Dört büyük ekonomi arasında en iyi durumda görüneni ABD ekonomisi gibi olsa da orada da bu yıl seçimlerin olması durumu belirsiz hale getiriyor. Bu gelişmeler, petrol, doğalgaz, altın, emtia fiyatlarını dalgalandırıyor. Bütün bunlara Türkiye'nin kendine özgü belirsizlikleri, sıkıntıları da eklenince doğal olarak olumsuz etkileri konuşmaya devam edeceğimiz gibi duruyor.



Zarar eden şirket sayısı arttı

İSO'nun açıkladığı "Türkiye'nin İkinci 500 Büyük Sanayi Kuruluşu-2023" sonuçlarına göre, küçük ve orta ölçekli sanayi şirketleri 2023 yılında satışlarda, ihracatta ve kârlarda kayıp yaşadı. Yüksek enflasyon, deprem ve ihracat pazarlarındaki resesyon, şirketlerin performansını olumsuz etkiledi. Üretimden satışlar yüzde 42.2 artarak 988 milyar TL'ye çıksa da, enflasyon etkisinden arındırılmış

sonuçlar yüzde 13.7'lik bir gerilemeye işaret etti. İSO İkinci 500'de ihracat yüzde 6.5 düşüşle 15 milyar dolar oldu, satış kârlılığı yüzde 8.2'ye geriledi. 2023 yılında zarar eden şirket sayısı 43'ten 72'ye yükseldi. Finansman giderleri yüzde 103.1 artarak 65.6 milyar TL'ye çıkarken, şirketlerin toplam mali borçları yüzde 66 artışla 303 milyar TL'ye ulaştı. HABER MERKEZİ

Zarar eden şirket sayısı arttı



Küçük ve orta ölçekli **sanayi** şirketleri 2023 yılında hem satışlarda hem ihracatta hem de kârlarda kayıp yaşadı. **ISO İkinci 500**'e göre zarar eden şirket sayısı arttı.

Yüksek enflasyon, 6 Şubat 2023'teki Kahramanmaraş merkezli depremler ve ihracat pazarlarında yaşanan resesyon, **sanayinin** orta ve küçük ölçekli şirketlerinin de performansını olumsuz etkiledi. Reel olarak satışların kan kaybettiği 2023'te, **sanayi** şirketlerinin satış kârlılığı düştü, borçlar ise katlanmaya devam etti. **İstanbul Sanayi Odası** (ISO) tarafından açıklanan, küçük ve orta ölçekli

kuruluşları kapsayan "**ISO Türkiye'nin İkinci 500 Büyük Sanayi Kuruluşu-2023**"ün sonuçlarına göre, 500 kuruluşun üretimden satışları yüzde 42.2 oranında artarak 695 milyar TL'den 988 milyar TL'ye çıktı. Önceki yıllara oranla zayıf bir performansa işaret eden satışların enflasyon etkisinden arındırılmış sonuçları ise yüzde 13.7'lik bir gerilemeye işaret ediyor. Şirket sıralamalarına bakıldığında **ISO İkinci 500**'de ilk sırayı 2 milyar 958 milyon liraya yaklaşan üretimden satışlar tutarı ile Biska Tekstil aldı. Şirket 2022 yılı sıralamasında ilk 500 dev arasında yer alıyordu. İkinci sırada 2 milyar 949

milyon liralık üretimden satışları ile Karel Elektronik bulunurken, üçüncü sırada ise 2 milyar 945 milyon lira ile Küçükçalık Tekstil yer aldı. **ZARARDA YENİDEN ZİRVE**

Satışlardaki zayıf performansın en önemli dinamiklerinden birini ihracattaki kayıp oluşturdu. Araştırmaya göre, **ISO İkinci 500**'ün ihracatı yüzde 6.5 düşüşle 15 milyar dolar olarak gerçekleşirken, satış kârlılıklarında da gerileme gözlemlendi. Şirketlerin satış kârlılığı oranı da 1.2 puan düşüşle yüzde 9.4'ten yüzde 8.2'ye indi. Bu gelişmelerle birlikte 2023 yılında zarar eden kuruluş sayısı da 43'ten 72'ye yükselerek, 2018 sonrasındaki en yüksek seviyeye ulaştı.

Finansman gideri ikiye katlandı

Listede yer alan 500 şirketin faaliyet kârı yüzde 44.9 oranında artarak 100.4 milyar liradan 145.5 milyar liraya çıktı. Buna karşılık aynı dönemde faaliyet kârlılığı oranı yüzde 12.6 ile aynı kaldı. Verilere göre, 2023'ün en çarpıcı gelişmesi, net kambiyo zararının neredeyse 5 katına çıkarak 4.1 milyar liraya ulaşması oldu. **ISO İkinci 500**'ün finansman giderleri yüzde 103.1 oranında artarak 65.6 milyar TL'ye çıkarken, şirketlerin toplam mali borçları yüzde 66 artışla 303 milyar liraya çıktı. (Haber Merkezi)



VİTRİN

Sanayinin teknolojik gelişimi için dikkat çeken veriler

ISO 500 listesinde orta-yüksek ve yüksek teknolojlili sanayinin payı, diğer yıllara kıyasla en yüksek seviyeye ulaştı.

Türkiye'nin 2023 yılındaki en büyük 500 sanayi kuruluşu ISO Başkanı **Erdal Bahçivan** tarafından 25 Haziran'da açıklandı. 2023 yılında dünyada üretim ve ticaretin önemli ölçüde yavaşladığını ve büyümenin tarihsel ortalamalara göre zayıf kaldığını söyleyen Bahçivan, yıl boyunca jeopolitik gerilimlerin yüksek seyrinin, dünya ekonomisinde derinleşen teknolojik rekabet, artan korumacılık ve kutuplaşma eğilimlerinin büyümeyi baskıladığına dikkat çekti. "Bu zayıflık dünya genelinde sektörel olarak sanayiye, bölgesel olarak da Avrupa'yı olumsuz ayırttırdı." diyen Bahçivan, 2023 yılında sanayinin olumlu bir seyir izlediğini dile getirdi.

ORTA-YÜKSEK VE YÜKSEK TEKNOLOJİNİN PAYI ARTTI

Her yıl paylaşılan ve özet veriler içinde "Sanayide Teknoloji Yoğunluklarına Göre Yaratılan Katma Değer Dağılımı"nı incelediklerini söyleyen Bahçivan, sanayinin düşük, orta ve yüksek teknoloji ile bağıni en somut şekilde ortaya koyan bu verilerde son yıllarda genellikle durağan, değişmeyen bir seyir olduğunu fakat 2023 yılında Türkiye sanayisinde orta-yüksek ve yüksek teknolojiye doğru olumlu bir kırılma yaşandığını söyledi. Bahçivan, "2022 yılına göre 2023 yılında, yüksek ve orta-yüksek teknoloji yoğunluklu sektörlerin yaratılan toplam katma değer içindeki payını 4 puan artırması sanayimizin teknolojik dönüşümü adına umut vericidir." dedi.

ORTA-YÜKSEK VE YÜKSEK TEKNOLOJİLİ SANAYİ EN YÜKSEK SEVİYEDE

2023 yılında yaratılan katma değer içerisinde en yüksek payı yine yüzde 33,9 ile orta-düşük teknoloji yoğunluklu sektörler alırken, bu grubun payı bir önceki yıla kıyasla 3,8 puan azalış gösterdi. Benzer şekilde düşük teknoloji yoğunluklu sanayile-



ISO Başkanı **Erdal Bahçivan**

rin payı da 0,2 puan düşüşle yüzde 28,7'ye geriledi. Buna karşılık orta-yüksek teknolojlili sanayiler grubunun payı 3,1 puan artışla yüzde 30,3'e yükselirken, yüksek teknoloji yoğunluklu sanayiler grubunun payı ise 0,9 puan artışla yüzde 7,1 çıkarak belirli bir ivmelenmeye işaret etti. Bahçivan, bu sonuçlar hakkındaki değerlendirmesini ise şu sözlerle gerçekleştirdi: "Sonuç olarak orta-yüksek ve yüksek teknolojlili

sanayilerin toplam payının yüzde 37,4'e çıkarak şimdiye kadarki en yüksek düzeyine ulaşması, sanayi sektörümüz için uzun süredir arzu ettiğimiz teknolojik dönüşüm konusunda bizlere umut ışığı oldu. Yine de günümüzün dijital ve yeşil dönüşüme dayalı uluslararası rekabet ortamında bunun henüz bir başlangıç olduğu ve artırılması için daha çok çaba sarf etmemiz gerektiği gerçeğini de göz ardı etmemeliyiz."

2022 yılına göre 2023 yılında, yüksek ve orta-yüksek teknoloji yoğunluklu sektörlerin yaratılan toplam katma değer içindeki payını 4 puan artırması sanayimizin teknolojik dönüşümü adına umut vericidir.



Reel sektörden gelen PMI sinyalleri

Bir önceki yazımda KOBİ'lerin finansmana erişiminin neden kolaylaştırılması gerektiğini ve faiz indirimleri yılın son çeyreğine kalsa bile TL ticari kredi büyümesindeki aylık %2'lik büyüme sınırının mutlaka yukarı yönlü revize edilmesi gerektiğini belirtmiştim. Tam da yazımın yayımlandığı gün açıklanan ISO Türkiye İmalat PMI verileri ve ticari kredi büyümesi oranları yazımın içeriğini destekleyen sonuçlara işaret ediyor.

İlk olarak ISO İmalat PMI verilerine hızlıca göz atalım. Temmuz ayı verilerine göre; İmalat PMI, 47,9 puandan 47,2'ye gerileyerek üst üste beşinci ay azaldı ve eşik değer olan 50,00'nin altında kaldı. PMI endeksinde 50,00 puanın altı daralmaya üstü ise büyümeye işaret ettiği için imalat sanayisindeki daralmanın daha da belirginleştiğini ifade edebiliriz.

Sektörel PMI verilerine baktığımızda bu daralmayı daha net görebiliyoruz. İmalat sanayii sektöründeki talep oldukça zayıf. Diğer yandan dokuz ay sonra ilk kez endekste takip edilen 10 sektörün tamamında yeni siparişlerin yavaşladığını görüyoruz. Ayrıca giyim ve deri ürünleri sektörü haricindeki tüm sektörlerde üretim daralmış durumda.

Yeni alınan siparişlerde son 20 aylık dönemin en sert düşüşünün kaydedildiğini görüyoruz. Ayrıca ihracat siparişlerinde de daha belirgin bir yavaşlamanın başladığını gözlemliyoruz. Talep koşullarındaki zayıflığa bağlı olarak imalatçıların girdi alımlarını azaltması dikkat çekiyor. Bu gelişme PMI

endeksinin önümüzdeki aylarda da düşüş kaydedeceğinin sinyali olarak değerlendirilebilir. Bu durum Sanayi Üretim Endeksi'ne de yansıtacaktır.

Gelelim ticari kredi

büyümesine. BDDK verilerine göre; 13 haftalık, yıllıklandırılmış ve kur etkisinden arındırılmış TL ticari kredi büyümesinde çok ciddi bir yavaşlama gözleniyor. Diğer yandan Merkez Bankası'nın önünü kesmeye çalıştığı döviz kredilerinde ise büyüme devam



LEVENT
YILMAZ
levent.yilmaz@yenisafak.com.tr

ediyor.

Bir önceki yazımda da altını çizdiğim konuyu bugün yeniden hatırlatayım. Başta KOBİ'ler olmak üzere reel sektörün finansmana erişimi konusunda mutlak adım atılmalı ve aylık ticari kredi büyümesindeki %2'lik sınır mutlaka yukarı yönlü revize edilmelidir. Zira reel sektörden gelen PMI verisi ve benzeri sinyaller sıkılaştırma programının bazı alanlarda kalıcı hasar bırakma riskini artırmaktadır.

Son olarak son dönemde işletmelerin sıkça başvurduğu konkordato müessesesi hakkındaki önerimi iletelim. Konkordato mekanizması mutlaka gözden geçirilmeli ve şartları yeniden belirlenmelidir. Elbette haklı gerekçelerle ve iyi niyetli olarak hareket eden az sayıdaki işletmenin haklarını saklı tutarak belirtmeliyim ki kendisini kurtarmak için çok hızlı bir şekilde konkordato kararı alabilen pek çok işletme diğer şirketleri mağdur etmekte ve onların da nakit akışını bozarak zor duruma sokabilmektedir. Önümüzdeki dönemde sıkılaştırmanın etkisi yoğunlaştıkça konkordato konusundaki şikayetlerin yükseleceğini göz önünde bulundurarak bugünden önlem almakta fayda var.